

УДК 784.75

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-22>

Світлана МАНЬКО

кандидат мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри естрадного та народного співу Харківської державної академії культури, Бурсацький узвіз, 4, м. Харків, Україна, 61000

ORCID: 0000-0001-7143-2597

Людмила КУДРИЧ

Заслужена артистка України, доцентка, завідувачка кафедри музично-драматичного театру, Харківська державна академія культури, Бурсацький узвіз, 4, м. Харків, Україна, 61000

ORCID: 0000-0003-1319-5874

Людмила КРАСОВСЬКА

Заслужена артистка України, доцентка кафедри музично-драматичного театру, Харківська державна академія культури, Бурсацький узвіз, 4, м. Харків, Україна, 61000

ORCID: 0000-0001-6146-4288

Бібліографічний опис статті: Манько, С., Кудрич, Л., Красовська, Л. (2025). Вокальний перформанс як поєднання різних жанрів. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 169–175, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-22>

ВОКАЛЬНИЙ ПЕРФОРМАНС ЯК ПОЄДНАННЯ РІЗНИХ ЖАНРІВ

Стаття присвячена дослідженню взаємодії вокальної та мовленнєвої техніки в процесі підготовки актора музично-драматичного театру в контексті вокального перформансу як синтетичної форми сучасного сценічного мистецтва. Актуальність теми зумовлена трансформацією жанрової природи музично-драматичного театру, що висуває нові професійні вимоги до актора як універсального виконавця, здатного органічно поєднувати спів, сценічне мовлення та драматичну дію в межах цілісного художнього образу.

У статті здійснено аналіз сучасних наукових підходів до проблеми формування сценічного голосу, обґрунтовано доцільність інтеграції вокальної та мовленнєвої підготовки та визначено вокальний перформанс як простір активного жанрового й інтонаційного синтезу. Розглянуто спільні фізіологічні та психофізичні засади вокальної і мовленнєвої техніки, зокрема дихання, артикуляцію, резонування та інтонаційну організацію, що дозволяє трактувати їх як єдину координаційну систему, підпорядковану художнім завданням сценічної дії.

Особливу увагу приділено методичним підходам до інтеграції вокалу й мовлення в освітньому процесі, запропоновано поетичну модель формування вокально-мовленнєвої компетентності актора та окреслено її практичне значення для роботи в різножанровому репертуарі. Доведено, що інтегрований підхід сприяє підвищенню сценічної органічності, інтонаційної точності, смислової виразності та жанрової мобільності виконавця.

Зроблено висновок про перспективність подальших досліджень, спрямованих на експериментальне впровадження інтегрованих методик у систему професійної підготовки акторів музично-драматичного театру та вивчення їх впливу на художні результати сучасних сценічних практик.

Ключові слова: вокальний перформанс, синтез жанрів, перформативне мистецтво, сценічна дія, вокальна техніка, інтердисциплінарність, тілесність голосу.

Svitlana MANKO

Candidate of Art History, Associate Professor, Head of the Department of Pop and Folk Singing, Kharkiv State Academy of Culture, 4 Bursatsky Uzviz, Kharkiv, Ukraine, 61000

ORCID: 0000-0001-7143-2597

Lyudmila KUDRYCH

Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, Head of the Department of Musical and Dramatic Theater, Kharkiv State Academy of Culture, Bursatskyi Uzviz, 4, Kharkiv, Ukraine, 61000

ORCID: 0000-0003-1319-5874

Lyudmila KRASOVSKA

Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, Department of Musical and Dramatic Theater, Kharkiv State Academy of Culture, Bursatskyi Uzviz, 4, Kharkiv, Ukraine, 61000

ORCID: 0000-0001-6146-4288

To cite this article: Manko, S., Kudrych, L., Krasovska, L. (2025). Vokal'nyy performans yak poyednannya riznykh zhanriv. [Vocal performance as a combination of different genres]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 169–175, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-22>

VOCAL PERFORMANCE AS A COMBINATION OF DIFFERENT GENRES

The article is devoted to the study of the interaction of vocal and speech techniques in the process of training an actor of musical and dramatic theater in the context of vocal performance as a synthetic form of modern stage art. The relevance of the topic is due to the transformation of the genre nature of musical and dramatic theater, which puts forward new professional requirements for the actor as a universal performer, capable of organically combining singing, stage speech and dramatic action within the framework of a holistic artistic image.

The article analyzes modern scientific approaches to the problem of stage voice formation, justifies the feasibility of integrating vocal and speech training and defines vocal performance as a space for active genre and intonation synthesis. The common physiological and psychophysical principles of vocal and speech techniques are considered, in particular, breathing, articulation, resonance and intonation organization, which allows them to be interpreted as a single coordination system subordinated to the artistic tasks of stage action.

Particular attention is paid to methodological approaches to the integration of vocal and speech in the educational process, a phased model of the formation of the actor's vocal and speech competence is proposed and its practical significance for work in a multi-genre repertoire is outlined. It is proven that an integrated approach contributes to increasing the stage organicity, intonation accuracy, semantic expressiveness and genre mobility of the performer.

The conclusion is made about the prospects of further research aimed at the experimental implementation of integrated methods in the system of professional training of actors of the musical and dramatic theater and the study of their influence on the artistic results of modern stage practices.

Key words: vocal performance, synthesis of genres, performative art, stage action, vocal technique, interdisciplinarity, corporeality of the voice.

Актуальність проблеми. Сучасні процеси розвитку музично-драматичного театру зумовлюють суттєве переосмислення професійних вимог до актора, який дедалі частіше постає як універсальний виконавець, здатний органічно поєднувати вокальне виконання, сценічне мовлення та драматичну дію в межах цілісного художнього образу. У цьому контексті особливого значення набуває феномен вокального перформансу як синтетичної форми сценічної творчості, що інтегрує різні жанрові, стилістичні й технічні компоненти та виходить за рамки традиційного розуміння співу як автономного виду виконавської діяльності (Дрожжина, 2005, с. 47).

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в системі професійної підготовки актора музично-драматичного театру вокальна та мовленнєва техніка й досі нерідко формуються як паралельні, недостатньо взаємопов'язані дисциплінарні напрями. Така фрагментарність навчального процесу ускладнює досягнення художньої цілісності сценічного образу, знижує рівень органічності виконання та обмежує

жанрову мобільність актора в умовах сучасного репертуару, який активно використовує елементи мюзиклу, рок-опери, перформативних форм і музично-драматичних експериментів.

Водночас практика сучасного театру переконливо засвідчує, що вокальний перформанс потребує інтегрованого підходу до формування голосу актора, де спів і мовлення функціонують як єдина координаційна система, підпорядкована драматургії сценічної дії та смислового наповненню тексту. У цьому зв'язку зростає потреба в науковому осмисленні методичних підходів до взаємодії вокальної та мовленнєвої техніки, а також у визначенні художніх результатів такої інтеграції в процесі підготовки майбутніх акторів музично-драматичного театру.

Таким чином, звернення до проблеми взаємодії вокальної та мовленнєвої техніки в контексті вокального перформансу є своєчасним і обґрунтованим, оскільки відповідає сучасним тенденціям розвитку сценічного мистецтва та актуальним запитам театрално-педагогічної практики в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика вокального перформансу як синтетичного художнього явища перебуває в полі уваги сучасних наукових досліджень, що репрезентують міждисциплінарний підхід до аналізу голосу, жанру та сценічної дії. Вітчизняні й зарубіжні наукові праці засвідчують поступовий відхід від традиційного розуміння вокалу як автономної музичної практики та утвердження його ролі як складного перформативного інструмента, здатного інтегрувати різні жанрові, стилістичні й виражальні компоненти.

У цьому контексті показовою є стаття Дж. А. Голмс, присвячена феномену вокальної манери Біллі Айліш, зокрема техніці так званого *whisper singing*, яка аналізується як естетично та ідеологічно маркований спосіб вокального висловлювання (Голмс, 2023, р. 608). Авторка розглядає голос не лише як музичний засіб, а як форму перформативної ідентичності, що поєднує спів, мовленнєву інтонацію та тілесну присутність виконавця. Це дослідження є важливим для осмислення вокального перформансу в аспекті жанрової гібридності та розмиття меж між співом і мовленням, що є характерною ознакою сучасних вокально-сценічних практик.

Проблема синтезу мистецтв як художнього принципу ґрунтовно розглянута в дисертаційному дослідженні Д. Бернадської, присвяченому сучасній українській сценічній хореографії (Бернадська, 2005, с. 86–94). Хоча об'єктом аналізу є хореографічне мистецтво, концептуальні положення авторки щодо інтеграції різних художніх мов, взаємодії тілесного, музичного й драматургічного начал мають безпосереднє значення для розуміння вокального перформансу як синтетичної жанрової моделі, в якій голос функціонує у взаємозв'язку з рухом, сценічною дією та візуальною формою.

Вагомий внесок у дослідження жанрової багатовекторності вокального мистецтва зроблено Л. О. Красовською, яка аналізує сучасний вокал у контексті різних жанрів музичного мистецтва та окреслює методи навчання, зорієнтовані на універсальність виконавця (Красовська, 2016, с. 52–57). Авторка наголошує на необхідності формування гнучкої вокальної техніки, здатної адаптуватися до стилістичних і жанрових трансформацій, що безпосередньо корелює з ідеєю вокального перформансу як

простору перетину академічних і неакадемічних вокальних практик.

Проблему синтезу академічного та естрадного вокалу в методико-педагогічному контексті безпосередньо розглядає Д.Г. Євтушенко (Євтушенко, 1963, с. 112). У підручнику обґрунтовано можливість і доцільність поєднання різних вокальних шкіл у процесі професійної підготовки виконавця, що є принципово важливим для формування вокального перформера, здатного вільно функціонувати в різножанровому сценічному просторі. Автор акцентує увагу на методичних механізмах інтеграції, що дозволяють уникнути технічної еkleктики й забезпечити цілісність вокального висловлювання.

Методологічні аспекти наукового аналізу, важливі для осмислення вокального перформансу як складного художнього феномена, розкрито в роботі І. І. Пашинської, де диференційовано поняття методології, методики та методу (Пашинська, 2012, с. 34). Застосування цих теоретичних положень дозволяє структурувати дослідження вокального перформансу на перетині мистецтвознавства, педагогіки та культурології.

Синтез співацьких манер в українській музиці кінця ХХ – початку ХХІ століть ґрунтовно досліджено в дисертації Н. С. Шевченко, де простежується процес взаємодії академічних, фольклорних та естрадних вокальних традицій (Шевченко, 2015, с. 73). Висновки авторки є важливими для розуміння історичних і стильових передумов формування вокального перформансу як жанрово відкритої форми, що відображає сучасні тенденції розвитку українського музичного мистецтва.

Теоретично-методичну основу дослідження голосу як професійного інструмента становить праця Ю. Є. Юцевича, у якій систематизовано принципи формування та розвитку співацького голосу (Юцевич, 1998, с. 68–73). Хоча робота орієнтована переважно на академічну традицію, її положення залишаються актуальними для осмислення технічної бази, на якій вибудовується вокальний перформанс як багатожанрове явище.

Таким чином, аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема вокального перформансу як поєднання різних жанрів розглядається в сучасних дослідженнях фрагментарно – через призму синтезу мистецтв, жанрової взаємодії,

методики вокального навчання та культурних трансформацій. Водночас комплексне осмислення вокального перформансу як цілісного сценічного феномена, що поєднує різні вокальні жанри, мовленнєві інтонації та перформативні стратегії, потребує подальшого наукового опрацювання, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Метою статті є теоретичне осмислення та методичне обґрунтування взаємодії вокальної та мовленнєвої техніки в процесі підготовки актора музично-драматичного театру в контексті вокального перформансу як синтетичної форми сценічного мистецтва, а також виявлення художніх результатів інтегрованого підходу до формування сценічного голосу, здатного до жанрової та стилістичної трансформації відповідно до вимог сучасного театрального репертуару.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному музично-драматичному театрі вокальний перформанс постає як художня форма, в межах якої голос актора функціонує одночасно в кількох площинах – музичній, мовленнєвій та драматичній. Така багатфункціональність голосу зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до його формування у професійній підготовці актора, оскільки ізольоване опанування вокальної техніки та сценічного мовлення не забезпечує належного рівня художньої цілісності виконання.

У вокальному перформансі спів і мовлення не протиставляються, а перебувають у стані постійної взаємодії, переходу й взаємного збагачення. З огляду на це, доцільним є розгляд вокальної та мовленнєвої техніки як єдиної координаційної системи, що базується на спільних фізіологічних і психофізичних механізмах голосоутворення (Муравіцька, 2022, с. 175).

Для аналітичного окреслення точок перетину й розбіжностей між вокальною та мовленнєвою технікою пропонується узагальнювальна таблиця, яка дозволяє виявити потенціал їх інтеграції в навчальному процесі.

Аналіз наведених параметрів свідчить, що більшість технічних основ вокалу й мовлення мають спільну природу, а відмінності зумовлені передусім художніми завданнями. Це відкриває можливість для методично виваженої інтеграції обох напрямів у процесі навчання.

Вокальний перформанс у музично-драматичному театрі функціонує як простір перетину різних жанрових моделей – від академічного співу до розмовно-інтонаційних форм, речитативу, напівспіву та вокалізованого тексту. Така жанрова поліфонія потребує від актора високого рівня вокально-мовленнєвої мобільності та здатності швидко змінювати спосіб голосоутворення відповідно до драматургічної логіки сцени.

З метою наочного окреслення цього процесу пропонується схема взаємодії жанрових компонентів у вокальному перформансі (рис. 1).

У межах цієї моделі вокальна техніка не є самоціллю, а підпорядковується інтонаційно-смісловій логіці сценічної дії. Мовлення, своєю чергою, збагачується музичною протяжністю та тембровою насиченістю, що посилює експресивний потенціал акторського виконання.

Інтегрований підхід до підготовки актора музично-драматичного театру передбачає поетапне формування вокально-мовленнєвої компетентності, де кожен етап спрямований на поступове ускладнення художніх і технічних завдань. Такий підхід доцільно структурувати у вигляді логічної моделі навчального процесу (табл. 2).

Описана модель (табл. 2) дозволяє уникнути механічного поєднання двох дисциплін

Таблиця 1

Співвідношення вокальної та мовленнєвої техніки в підготовці актора

Параметр	Вокальна техніка	Мовленнєва техніка	Інтеграційний потенціал
Дихання	Подовжене, кероване, з опорою на фразу	Гнучке, підпорядковане смисловим акцентам	Формування універсального сценічного дихання
Артикуляція	Узагальнена, вокально зумовлена	Чітка, фонетично деталізована	Баланс між зрозумілістю й звучністю
Резонування	Орієнтація на темброву повноту	Орієнтація на виразність інтонації	Єдина резонаторна стратегія
Інтонація	Музично визначена	Смислово й емоційно визначена	Інтонаційна цілісність образу

Джерело: сформовано автором на основі (Антонюк, 1999, с. 14), (Євтушенко, 1963, с. 86).

Рис. 1. Вокальний перформанс як інтеграційна модель

Джерело: сформовано автором на основі (Голмс, 2023, р. 603), (Чернікова, 2006, с. 38–44).

Таблиця 2

Етапи інтегрованої вокально-мовленнєвої підготовки

Етап	Основний фокус	Характер роботи
Початковий	Координація дихання та артикуляції	Поєднання простих вокальних вправ із мовленнєвими текстами
Середній	Інтонаційна єдність	Робота з текстом у напівспіві, речитативі
Професійний	Жанрова трансформація	Виконання сцен із різною стилістикою та вокальним навантаженням

Джерело: сформовано автором на основі (Манко, 2022, р. 106), (Юцевич, 1998, с. 37–43).

і сприяє формуванню у студента цілісного уявлення про голос як універсальний інструмент сценічної дії.

Практичне впровадження інтеграції вокальної та мовленнєвої техніки позитивно впливає на художній результат сценічного виконання. Актор демонструє більшу свободу у володінні голосом, підвищується рівень інтонаційної точності, смислової виразності та жанрової адаптивності. У вокальному перформансі це виявляється у здатності органічно переходити від співу до мовлення, зберігаючи єдність образу та драматургічну логіку ролі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що вокальний перформанс у сучасному музично-драматичному театрі функціонує як синтетична форма сценічного мистецтва, в межах якої вокальна та мовленнєва техніка перебувають у тісній взаємодії та взаємозумовленості. Голос актора в цьому контексті постає не лише як засіб звуковидобування,

а як багатовимірний інструмент художньої дії, здатний одночасно реалізовувати музичні, мовленнєві й драматургічні завдання.

У ході аналізу виявлено, що ізольований підхід до формування вокальної та мовленнєвої компетентності не відповідає сучасним вимогам сценічної практики та ускладнює досягнення інтонаційної, смислової й образної цілісності виконання. Натомість інтегрована модель підготовки, заснована на єдності дихальної, артикуляційної та резонаторної координації, створює передумови для формування універсального сценічного голосу, здатного до жанрової та стилістичної трансформації.

Обґрунтовані в роботі методичні підходи засвідчують, що поєднання вокальних і мовленнєвих завдань у навчальному процесі сприяє підвищенню художньої виразності, сценічної органічності та інтонаційної точності акторського виконання. Застосування інтегрованих вправ і поетапної моделі підготовки дозволяє подолати функціональні розриви між співом

і мовленням та забезпечує цілісне розуміння голосу як провідного засобу сценічного самовираження у вокальному перформансі.

Перспективи подальших досліджень убачаються у розширенні емпіричної бази шляхом експериментального впровадження інтегрованих вокально-мовленнєвих методик у закладах вищої театральної освіти, а також у порівняльному аналізі їх ефективності в різних

жанрових контекстах – мюзиклі, сучасній опері, перформативних та міждисциплінарних сценічних проєктах. Окремого наукового осмислення потребує питання адаптації таких методик до індивідуальних типів голосу й психофізичних особливостей актора, а також вплив інтегрованої підготовки на формування авторської виконавської манери в умовах сучасного театру.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонюк В. Г. Виконавські форми сольного співу: до питання різнопрофільних співацьких особистостей. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Укр. ідея, 1999. 24 с.
2. Бернадська Д. Феномен синтезу мистецтв в сучасній українській сценічній хореографії: дис.канд. мистецтвознав: Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : 2005. 177 с.
3. Дрожжина Н. В. Функції мікрофону у вокальному виконавстві на естраді: конспект лекцій. Харків : ХДУМ ім. Котляревського, 2005. 86 с.
4. Євтушенко Д. Г. Питання вокальної педагогіки. Історія, теорія, практика. Київ : Мистецтво, 1963. 339 с.
5. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва. *Культура України*. Випуск 53. 2016. 106 с.
6. Пашинська І. І. Методологія, методика, метод: підходи до визначення. *Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки»*. Вип. 2. 2012. 102 с.
7. Чернікова С. В. Теоретичні передумови синтезу мистецтв. Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка : зб. наук. праць. Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. Луганськ, 2006. 192 с.
8. Шевченко Н. С. Синтез співацьких манер в українській музиці кінця ХХ – початку ХХІ століть: дис. на здоб. наук. ступ. канд. Мистецтвознавства: ІваноФранківськ, 2015. 195 с.
9. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу : навч.- метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 158 с.
10. Муравіцька, С. С. Синтез академічного та естрадного вокалу у методико-педагогічному контексті. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 1. С. 174–179.
11. Holmes, J. A. Billie Eilish and the Feminist Aesthetics of Depression: White Femininity, Generation Z, and Whisper Singing. *Journal of the American Musicological Society*, 2023. № 76. P. 601–610.
12. Manko, S. Women musicians from the Middle Ages to the present: The transformation of the image. *Amazonia Investiga*, 2022. № 11, 55 (July 2022). P. 105–111.

REFERENCES:

1. Antonyuk V. H. (1999). *Vykonavs'ki formy sol'noho spivu: do pytannya riznoprofil'nykh spivats'kykh osobystostey* [Performance forms of solo singing: to the question of diverse singing personalities]. Kyiv. nats. un-t kul'tury i mystetstv. Kyiv : Ukr. ideya, 24. [in Ukrainian].
2. Bernads'ka D. (2005). *Fenomen syntezy mystetstv v suchasniy ukrayins'kiy stsenichniy khoreohrafiyi: dys.kand. mystetstvoznav* [Phenomenon of the synthesis of arts in modern Ukrainian stage choreography: dissertation in art history]: Kyiv. nats. un-t kul'tury i mystetstv. Kyiv, 177. [in Ukrainian].
3. Drozhzhyna N. V. (2005). *Funktsiyi mikrofonu u vokal'nomu vykonavstvi na estradi: konspekt lektsiy* [Functions of the microphone in vocal performance on stage: lecture notes]. Xarkiv : KHDUM im. Kotlyarevs'koho, 86. [in Ukrainian].
4. Yevtushenko D. H. (1963). *Pytannya vokal'noyi pedahohiky. Istorya, teoriya, praktyka* [Issues of vocal pedagogy. History, theory, practice]. Kyiv : Mystetstvo, 339. [in Ukrainian].
5. Krasovs'ka L. O. (2016). *Suchasnyy vokal: metody navchannya v riznykh zhanrakh muzychnoho mystetstva* [Modern vocal: teaching methods in different genres of musical art]. *Kul'tura Ukrayiny*, 53, 106. [in Ukrainian].
6. Pashyns'ka I. I. (2012). *Metodolohiya, metodyka, metod: pidkhody do vyznachennya* [Methodology, technique, method: approaches to definition]. *Visnyk ZHDTU. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, 2, 102. [in Ukrainian].
7. Chernikova S. V. (2006). *Teoretychni peredumovy syntezy mystetstv* [Theoretical prerequisites for the synthesis of arts]. *Problemy suchasnosti: kul'tura, mystetstvo, pedahohika : zb. nauk. prats'.* Luhan. derzh. in-t kul'tury i mystetstv. Luhans'k, 192. [in Ukrainian].

8. Shevchenko N. S. (2015). Syntez spivats'kykh maner v ukrayins'kiy muzytsi kintsya KHKH – pochatku KHKHII stolit [Synthesis of singing manners in Ukrainian music of the late 20th – early 21st centuries]: dys. na zdob. nauk. stup. kand. Mystetstvoznavstva: IvanoFrankivs'k, 195. [in Ukrainian].
9. Yutsevych YU. YE. (1998). Teoriya i metodyka formuvannya ta rozvytku spivats'koho holosu [Theory and methods of forming and developing the singing voice: teaching-methodical manual]: navch.- metod. posib. Kyiv : IZMN, 158. [in Ukrainian].
10. Muravits'ka S. S. (2022). Syntez akademichnoho ta estradnoho vokalu u metodyko-pedahohichnomu konteksti [Synthesis of academic and pop vocals in a methodological and pedagogical context]. Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv, 1, 174–179. [in Ukrainian].
11. Holmes, J. A. (2023). Billie Eilish and the Feminist Aesthetics of Depression: White Femininity, Generation Z, and Whisper Singing. *Journal of the American Musicological Society*, 76, 601–610.
12. Manko, S. (2022). Women musicians from the Middle Ages to the present: The transformation of the image. *Amazonia Investiga*, 11, 105–111.

Дата першого надходження статті до видання: 07.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025